

Laisvę reikia ginti ne tik kova, bet ir darbai

RAMŪNAS KONDRATAS

Toli nuo tėvynės gausiai šiandien susirinkome paminėti aštuoniasdešimt septintąsias Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo metines, Nepriklausomybės akto pasirašymą Vilniuje 1918 metų vasario 16–tą dieną.

Susirinkome pasidžiaugti laisvės ir nepriklausomybės atgavimu 1990 metais ir pagerbti visus, kurie kovojo ir savo gyvybę aukojo už Lietuvos laisvę. Savo dalyvavimu šioje šventėje liudijame, kad lietuviais ne tik esame gimę (nors daugelis ir svetimose šalyse), bet lietuviais norime ir būti.

Sovietinės okupacijos metu Vasario 16–tosios minėjimai užjūryje, nors ir praradimo liudėsio paženklininti, buvo tuo pačiu ryžto bei ištvermės demonstravimas tęstinėje kovoje prieš okupaciją ir priespaudą. Tai buvo proga prisiminti Lietuvos valstybės garbingą praeitį, pasidžiaugti jos turtinga kultūra.

Kai Lietuva vėl paskelbė nepriklausomybę 1990 metais, kilo nauji ir dideli uždaviniai, įgyvendinant tą nepriklausomybę, užtikrinant Lietuvos saugumą.

Lietuviai patys išsikovojo laisvę, bet galime didžiulius iššūkius indėliu, nes išeivija savo paramą Sąjūdžiui, savo demonstracijomis ir lobistine veikla taip pat padėjo iškovoti tarptautinį pripažinimą naujai valstybei.

Rusijos kariuomenės išvedimas, siekis įstoti į NATO bei Europos Sąjungą buvo bendri, tautai vienijantys tikslai. Ačiū Dievui, užsibrėžti tikslai buvo sėkmingai pasiekti, dėl to galime džiaugtis ir didžiulius. Nepriklausoma Lietuva vystosi ir klesti, nors pavojų ir problemų dar nemažai.

O kas toliau? Kokia prasmė išlikti lietuviais diasporoje? Kaip mums puoselėti savo lietuvių svetur, kaip įprasinti savo veiklą, kuo galime padėti pačiai Lietuvai? Kokie dabar turėtų būti mūsų išeivijos organizacijų pagrindiniai tikslai, veiklos kryptys?

Aišku, nėra vienprasmėsių atsakymų į šiuos klausimus, ir kiekvienas į juos atsakys pagal savo vertybes, interesus bei galimybes. Išeivijoje visada buvo ir bus daug lietuviškų organizacijų, ta įvairovė reikia tik džiaugtis. Tos organizacijos skiriasi savo tikslais. Viena labiau rūpinasi kultūriniais, švietėjiškais darbu, kitos – labdara ir parama, dar kitos – politika. Juo įvairesnis mūsų išeiviškas gyvenimas, tuo jis bus gyvybingesnis ir įdomesnis, padedantis nenutautėti.

Tačiau šiandien švenčiame valstybės šventę, tautinės politikos sėkmės šventę, tad norėčiau pakalbėti apie išeivijos politinę veiklą ir galimas tos veiklos gaires.

Lobizmu ginant Lietuvos interesus užsiima ne viena lietuviška organizacija, jų tarpe ir Lietuvių bendruomenė, kuri turi savo atstovą Vašingtone tam tikslui. Tačiau yra viena organizacija, kuri buvo sukurta išskirtinai tam tikslui. Tiesa, ji buvo įsteigta ne vien lietuvių, bet kartu su broliais latviais ir

estais, su kuriais mus sieja bendri politiniai interesai. Vieningai dirbant, daugiau galima pasiekti.

Noriu jus supažindinti su šios organizacijos dabartine veikla ir siekais bei jos kuriamą politinės veiklos strategiją, nes manau, kad toji strategija gali būti prasminga ir platesnei mūsų visuomenei.

Kalbu, žinoma, apie Jungtinį Amerikos Baltijos Nacionalinį komitetą, angliškai – „Joint Baltic American National Committee“ arba JBANC.

Jis buvo įsteigtas 1961 metais trijų Baltijos kraštų išeivijos organizacijų Amerikoje – Amerikos Lietuvių tarybos, Amerikos Estų nacionalinės tarybos ir Amerikos Latvių draugijos – ir kelia Amerikos pabaltijiečiams rūpimus klausimus, palaikydami ryšius su politikais bei kitais įtakingais asmenimis.

JBANC būstinė yra netoli Vašingtono, o pagrindinis veiklos laukas – Vašingtono valdžios įstaigos. Nuo 1975 metų komitete, be steigėjų deleguotųjų atstovų, visu etatu dirba bent vienas profesionalus darbuotojas.

Trisdešimt metų ši organizacija vystė pažintinį Kongresą, Baltuosiuose rūmuose, Valstybės departamente bei palaikė ryšius su kitomis valdiškomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, neleidžiam Amerikos politikams pamiršti Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvės bei nepriklausomybės siekių ir remdama okupacijos nepripažinimo politiką.

Per pastaruosius 15 metų savo veikla JBANC rėmė nepriklausomų Baltijos valstybių politikos tikslus, agitavo už rusų kariuomenės išvedimą iš Baltijos kraštų ir jų įstojimą į NATO.

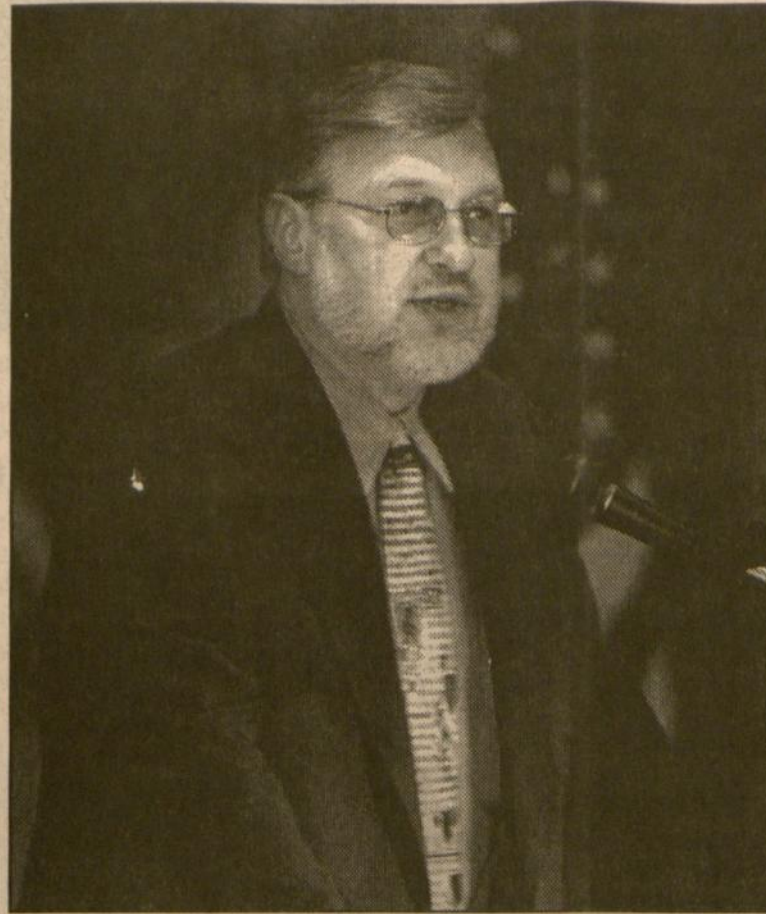
Kai pernai (2004 m.) tapau JBANC tarybos pirmininku, organizacija pradėjo svarstyti, kokia galėtų būti ateities veikla, ko mūsų bendruomenės Amerikoje galėtų siekti politikoje. Po ilgų ir intensyvių diskusijų su partneriais, mes paruošėm dokumentą, angliškai vadinamą „White Paper“, kuris apibrėžia penkias veiklos sritis ar temas.

Žinoma, skaičius neišsams, ir pats gyvenimas gali pakoreguoti kryptis. Bet šiuo metu mes manome, kad tai itin svarbūs politiniai pirmumai mūsų kraštams. Tuos pirmumus jums pristatau, kaip galimą Amerikos lietuvių, o taip pat latvių ir estų, politinės veiklos strategiją.

Pirma sritis – komunizmo palikimas.

Mūsų visų pareiga ir atsakomybė – neužmiršti, ir neleisti pasauliui užmiršti, komunizmo nusikaltimų ir aukų – mūsų kraštų okupacijos ir aneksijos, nekaltų žmonių masinių žudynių, trėmimų į Sibirą, partizaninių karų, disidentinės veiklos.

Rusija, kaip Sovietų Sąjungos valstybinių įsipareigojimų paveldėtoja, turi pripažinti okupaciją ir už ją atsiprašyti. Turėtų kompensuoti Baltijos valstybėms už padarytą žalą. Tai būtų labai svarbus ir pozityvus

Dr. Ramūnas Kondratas.

Jono Kuprio nuotrauka.

žingsnis, reikalingas ne tik Baltijos kraštams, bet ir pačiai Rusijai.

Tiesa – galinga jėga. Tik tiesos pripažinimas gali vesti prie atleidimo, susigijimo su nuoskaudomis, susitaikymo. Nepripažinus tiesos, toliau klestės nepasitikėjimas, baimė ir priešiškumas.

Rusijos demokratėjimas – lėtas procesas. Tikslas nepasiekiamas, jeigu santykiai su kaimynais nebus pagrįsti tiesa.

Dėl to šiemet JBANC stengsis, kad JAV Kongrese būtų priimta rezoliucija, raginanti Rusiją (Rusijos federaciją) viešai atsiprašyti už Sovietų Sąjungos nelegalią, neteisėtą penkiasdešimt metų trukusią Baltijos kraštų okupaciją.

Taip pat JBANC sieks, kad Maskva tartųsi su šiomis valstybėmis dėl kompensacijos už žalą. Žinoma, iš Maskvos teigiamų veiksmų šiuo metu negalima tikėtis, bet mūsų veikla ir JAV pritarimas bus ženklas, kad istorijos nebus galima klasuoti.

Pašios rezoliucijos jau svarstomos Baltijos kraštų parlamentuose. Mes sekame jų eigą. Taip pat sekame, kas vyksta Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje, kur 2003 metais buvo pateikta rezoliucija, kurios priėmimas reikėtų tarptautinį totalitarinio komunizmo pasmerkimą.

Dar noriu paminėti ne JBANC, bet ALTO nutarimą raginti prezidentą Adamkų nevykti į gegužės 9–tą Maskvoje ruošiamą Pergalės prieš fašizmą ir pasaulinio karo pabaigos 60–mečio šventę. Tai bus rusų surežisuotas propagandinis spektaklis parodyti pasauliui, kiek Sovietų Sąjunga ir komunizmas nuspelnė žmonijai, išvaduojant ją nuo fašizmo.

Mes gerai žinom – aš apie tai jau užsiminiau – ką tas „išvadavimas“ reiškė Baltijos tautoms. Nėra prasmės prezidentui Adamkui vykti, nes tai būtų mūsų tautos pažeminimas ir jos kančių sumenkinimas.

Mes (dabar vėl kalbu apie JBANC) palaikom, padedami, kiek galim, Komunizmo aukų

memorialinio fondo pastangas pastatyti Vašingtone paminklą tom aukom ir įkurti internete virtualų muziejų. Internetiniame muziejuje būtų kaupiami aukų vardai, jų atsiminimai bei kiti raštai, ir svetainė būtų vertai į kitus, tikrus (aktualius) komunizmo muziejus bei kolekcijas visame pasaulyje.

Antra strategijos kryptis – demokratijos plėtojimas pokomunistinėje erdvėje, demokratinių institucijų bei procesų palaikymas už Lietuvos ribų. Lietuvos saugumas priklauso ir nuo kaimynų politikos, taigi, nuo jų politinio išsivystymo lygio.

Turiu omenyje Baltarusiją ir tolesnius kaimynus į pietus, su kuriais Lietuva tikrai gali dalytis demokratinių reformų patirtimi. Visi džiaugėmės demokratijos laimėjimais praėjusiuose Ukrainos prezidento rinkimuose. Ne paslaptis, kad Lenkijos prezidentas Kwasniewski ir Lietuvos prezidentas Adamkus suvaidino svarbų vaidmenį derybose dėl rinkimų rezultatų pripažinimo, ir kad Ukrainos demokratiniams įėjoms Lietuvos parama buvo svarbi.

Antra vertus, spalio parlamentiniai rinkimai ir referendumas Baltarusijoje dar sykį įrodė, kad prezidentas Lukašenka ketina išsilaikyti paskutiniu Europos diktatoriumi, nė negalvodamas apie demokratėjimą. Į naują Baltarusijos parlamentą nepateko nei vienas opozicijos atstovas, o siūlymui neriboti prezidento kadenciją Baltarusijos piliečiai tariamai pritarė absoliučia balsų dauguma. Nėra abejonių, kad rinkimų rezultatai buvo klastojami. Tai liudina ir tuo pačiu kelia nerimą.

Pernai JBANC sėkmingai rėmė Kongrese priimtą įstatymą dėl demokratijos plėtros Baltarusijoje (the Belarus Democracy Act) ir šiemet dirbs, kad Kongresas paskirtų lėšų valstybiniame biudžete šiam įstatymui įgyvendinti.

Lietuva ir joje veikiančios nevyriausybines organizacijas aktyviai palaiko Baltarusijos opoziciją ir disidentus, bandančius Baltarusijoje plėtoti demokratinius idealus bei idėjas. Turime atkreipti pasaulio dėmesį į žmogaus teisių pažeidimus ir represijas tame krašte ir palaikyti pilietinės visuomenės vystymąsi jame, nes tai svarbu ir Lietuvos atečiai.

Užtikrinant viso rajono saugumą ir stabilumą svarbu, kad Vakarai remtų pastangas išvesti rusų kariuomenę iš Gruzijos ir Moldovos, ir mes ketinam JAV politikams tai priminti ir remti tokią poziciją. Sveikinam Lietuvą ir kitus kraštus (Estiją, Latviją, Lenkiją, Rumuniją, ir Bulgariją, kurie šių metų vasario 4–tą sukurė „Naują grupę Gruzijos draugų“, kurie pasidavė savo patirtimi ir padės Gruzijai su vidinėmis reformomis bei Euroatlantine integracija.

Trečia užduotis – santykiai su Rusija. Tai lyg ir tęsinys antrosios veiklos srities, bet savo mastu ir svarba vis dėlto reikalauja išskirtinio dėmesio.

Ryšėjantis autoritarizmas ir atnaujintos Rusijos imperinės ambicijos kelia rūpestį. Valdžia yra koncentruojama prezidento Putin rankose – panaikinti regionų gubernatorių rinkimai, nuo dabar gubernatoriai bus prezidento skiriami. Demokratija sistemingai pažeidžiama – jau nebeliko nepriklausomos žiniasklaidos. Energijos ištekliai toliau naudojami, kaip eko-

nominio šantažo ir politinio įtakojimo ginklas, tiek Baltijos kraštuose, tiek kitur.

Net pačioje Rusijoje, dėl grėsmės absoliučiai energetinių išteklių kontrolei, Putin susidorojo su Rusijos didžiausia ir pelningiausia naftos bendrove „Jukos“. „Jukos“ žlugimo pasekmės jau matomos ir Lietuvoje, nes šiuo metu „Jukos“ valdo „Mažeikių naftą“. Praėjusią savaitę, dėl dar ne visiškai paaikšėjusių priežasčių, nutrūko naftos tiekimas „Mažeikių naftai“, kuri dėl to patiria didžiulius nuostolius.

Valstybei paklusnios „Gazprom“ bendrovės politinė įtaka auga, ir, anot „Jukos“ vadovo Michail Chodorkovskij advokato Robert Amsterdam, susiklosčiusi situacija kelia grėsmę kiekvienam kraštui, kuriame veikia „Gazprom“ įmonės.

Kaliningrado sritis – kita specifinė problema Lietuvos–Rusijos santykiuose. Tai buvusių Rytprūsių, nuo karo – Rusijos federacijos teritorija, deja, atskirta nuo Rusijos ir turinti bendrą sieną su Lietuva. Tai militarizuota sritis, kurioje pasireiškia daugybė socialinių, ekonominių, ir sveikatos problemų. Šioje teritorijoje labiau nei Lietuvoje paplitusios ŽIV (AIDS) ir tuberkuliozės infekcijos. Rusijos tranzitiniai traukiniai į Kaliningradą važiuoja per Lietuvos teritoriją. Rusai kada nori gali išprovokuoti incidentą dėl tranzito, ir taip ne sykį yra buvę.

Šalia to, praėjusiais metais „Lukoil“ bendrovė pradėjo eksploatuoti naftos telkinį „D-6“, kuris yra Kaliningrado srities jūros šelfe dvidešimt trys kilometrai nuo Kuršių nerijos, o Kuršių nerija, kaip visi žinome, yra unikalus Lietuvos gamtos ir kultūros turtas, UNESCO įtrauktas į Pasaulio paveldo sąrašus. Visi šie su Kaliningradu susiję faktoriai kelia potencialią grėsmę Lietuvai ir reikalauja nuolatinio politinio budrumo bei diplomatinio pastangų.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vidaus politinius nesutarimus.

Ar tai vadinamą „juodųjų technologijų“ panaudojimas paveikti demokratinis rinkimus, kad teisėtai ir neteisėtai būtų išrinkti jiems palankūs žmonės, ar tai propagandos varymas per Baltijos pirmąjį kanalą, skirtą rusakalbiams Baltijos valstybėse, ar tai nepagrįsti kaltinimai Baltijos valstybėms apie tariamus žmogaus teisių pažeidimus rusų tautinių mažumų atžvilgiu, visos jų pastangos turi tik vieną tikslą – silpninti kaimynines viduje ir kurstyti nepasitikėjimą jomis kaip tvirtais partneriais Vakarų politinėse struktūrose. Tokiu būdu tikimasi pasiekti savo imperinės ambicijas.

JBANC seka įvykių eigą ir gina Baltijos šalių interesus atitinkamuose forumuose, ypač Kongrese ir Valstybės departamente. Mes patikslinam tendenciją informaciją ir dezinformaciją, atremiam nepagrįstus kaltinimus, nuolat iškeliame šitokių Rusijos provokacijų grėsmę Baltijos kraštų saugumui.

Mes siunčiam laiškus Kongreso nariams, vadovaujantiems Amerikos delegacijoms Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijos Parlamentinės Asamblėjos ir NATO Parlamentinės Asamblėjos suvažiavimuose, ir informuojame juos apie rusų pastangas klaidinti pasaulį, apie rusų mažumų padėtį Baltijos šalyse. Mes susitinkam su Kongreso atstovų štabu nariais ir pateikiame papildomos informacijos.

Ketvirta strateginė užduotis – Lietuvos, taip pat Latvijos ir Estijos, tvirtesnė integracija į įvairias rajonines bei tarptautines struktūras, ir apskritai Vakarų pasaulio erdvę.

Lietuvai labai svarbūs geri ryšiai su Amerika ir Europos Sąjungos narėmis, bei regioninis bendradarbiavimas su Skandinavijos kraštais. Transatlantiniai ryšiai susilpnėjo per pirmą prezidento George W. Bush kadenciją, nes Baltųjų rūmų dėmesys ir valdžios lėšos buvo nukreiptos į Vidurinius Rytus – Iraką ir Afganistaną. „Amerikos balso“ ir „Laisvės radijo“ lietuviškos transliacijos buvo nutrauktos.

Tačiau atrodo, kad padėtis keisis į geresnę pusę antroje prez. Bush kadencijoje. Viešai kalbama apie reikimą gerinti transatlantinius ryšius, konstruktivaus dialogo su Europos Sąjunga svarbą. Naujoji Valstybės departamentu sekretorė Condoleezza Rice viešnagės Europoje metu pabrėžė glaudesnio bendradarbiavimo ir abipusio sutarimo reikalingumą.

Nukelta į 2 psl.

TURINYS

JBANC: kad nebūtų pamiršti komunizmo nusikaltimai.

XIII Mokslo ir kūrybos simpoziumo pranešimas. Lietuviškos kario sukaktis.

Trumposios poezijos skaitymai Alytuje.

Leidiniai.

2005 m. vasario 13 d. Čikagoje, Maria gimnazijos salėje, vykusioje Lietuvos Nepriklausomybės šventėje. I eil. iš kairės: LR garbės konsulas Palm Beach, FL, Stanley Balzekas, Jr., LR gen. konsulas Čikagoje Arvydas Daunoravičius, JBANC pirm. dr. Ramūnas Kondratas, ALTO centro valdybos pirm. Saulius Kuprys, JAV Valstybės departamento šiaurės Europos ir Baltijos skyriaus dir. Judith Cefkin, garbės konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza, Asta Kleizienė, kun. Anthony Markus.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

Jono Kuprio nuotrauka.

XIII pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziumo pranešimas

Kviečiame registruotis visus, norinčius dalyvauti XIII pasaulio lietuvių mokslo ir kūrybos simpoziume. Jis rengiamas Lietuvoje 2005 m. birželio 30–liepos 5 d. Visi registruoti simpoziumo dalyviai turi galimybę savarankiškai talpinti savo pasiūlytas tezes pagal tinkamumą bet kurioje iš šių sekcijų. Prašome registruotis elektroniniu paštu svetainėje: <http://mks.lms.lt/>

Lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės, visuomenės ir kultūros dabartis, raida ir paveldas (<http://mks.lms.lt/>)

Lietuvos mokslo taryba siūlo įvesti labai plačią lituanistikos mokslų sampratą, kuri apimtų visus mokslinius tyrimus, susijusius su lietuvių tautos ir valstybės raida bei paveldu. Todėl lituanistika pabrėžia žymią Lietuvoje atliekamą mokslinių tyrimų dalį socialinių bei humanitarinių mokslų srityje, tačiau lietuvių visuomenės bei kultūros tyrimai, atliekami už Lietuvos ribų, yra nemažiau reikšmingi. Šioje sekcijoje kviečiame simpoziumo dalyvius pristatyti atliekamus lituanistikos tyrimus. Pranešimus prašome parengti taip, kad jie būtų suprantami ir informatyvūs taip pat ir kitų mokslo sričių specialistams.

Lietuva ir lietuviai pasaulyje

<http://mks.lms.lt/>

Nors ši sekcija taip pat yra susijusi su lituanistika, joje norėtume surinkti daugiau praktinę ir net organizacinę reikšmę turinčius pranešimus, kurie nagrinėja šiandieninę emigraciją ir lietuvių sugri-

žimą, užsienyje gyvenančių ryšius su Lietuva, lietuvių organizacijų veiklos pasaulyje problematiką, tautinio tapatumo ir kitas problemas.

Lietuva, jos švietimas ir mokslas ES erdvėje <http://mks.lms.lt/>

Apie šalies švietimo ir mokslo problemas būtina kalbėti mokslininkų kompetenciją atitinkančiame lygmenyje. Dėl to, kad visa mokslo ateitis labai priklauso nuo įgyvendinamos mokslo politikos, tam yra numatyta atskira sekcija. Tikimasi, kad šioje sekcijoje bus pateikti tiek esamą padėti analizuojantys mokslo tyrimai, tiek Lietuvos mokslo politiką orientuojantys pranešimai. Kadangi šiuo metu šalies mokslo ir švietimo politikos pokyčiai labiausiai priklauso nuo galimybių, kurias teikia Europos Sąjungos struktūros, tikimasi, kad šioje sekcijoje bus daug dėmesio skirta naujų galimybių studijoms.

Fundamentiniai tyrimai – nuo idėjų iki technologijų <http://mks.lms.lt/>

Šioje sekcijoje galima pasiūlyti pranešimus, kurie įvairių sričių specialistams prieinama forma pristatytų šiuolaikinio mokslo aktualijas. Organizatoriai nesistengia išskirti jokių technologijų, palikdami laisvę simpoziumo dalyviams siūlyti pačias įvairiausias, kad pateikti pranešimai patys atspindėtų lietuvių mokslininkų pirmenybes ir potencialias galimybes. Tikrai tikimės, kad tarptautiniu mastu pripažintos prioritetinės kryptys: biotechnologijos,

nanotechnologijos ir kt. bus atspindėtos pateiktuose pranešimuose. Pagal pateiktus pranešimus Simpoziumo mokslinė taryba numato suformuoti ir detalesnes sekcijas, jei tam bus poreikis.

Moksliniai tyrimai ir technologijos žmogaus sveikatai. <http://mks.lms.lt/>

Moksliniai tyrimai ir technologijos žmogaus sveikatai; saugus ir ekologiškai švarus maistas – nuo žemės ūkio iki gamybos. Šiems tyrimams turi būti skiriamas nuolatinis dėmesys nepriklausomai nuo tendencijų, kurios vadinamos prioritetinėmis ar tiesiog madingomis. Organizatoriai tikisi, kad simpoziumo dalyviai pasiūlys pranešimus, kurie bus suprantami įvairių sričių specialistams ir sieks išryškinti tyrimų aktualumą Lietuvai.

Moksliniai tyrimai, skirti žinių visuomenei kurti <http://mks.lms.lt/>

Moksliniai tyrimai, skirti žinių visuomenei kurti. Ši sekcija nagrinės visus: ekonominius, socialinius bei technologinius žinių visuomenės kūrimo ypatumus. Tikimasi, kad pranešėjai įvairiems specialistams suprantamai pristatys naujausius informacijos, komunikacijos technologijų pasiekimus, išnagrinės jų taikymo plėtros Lietuvoje socialinius ekonominius aspektus.

Saugus ir efektyvus transportas, jo vystymas šalies ir tarptautiniu mastu – (<http://mks.lms.lt/>)

Šioje sekcijoje bus nagrinėjami visi Lietuvos transporto sistemos plėtros bei integracijos į

tarptautinius tinklus aspektai. Tikimasi, kad pranešimus pateiks ne tik šios srities mokslininkai, bet ir specialistai atskirai už politikos įgyvendinimą. Sekcija sieks aprėpti visas transporto rūšis. Ši tema yra aktuali dar ir dėl to, kad jos plėtrai yra skiriama didelė ES struktūrinių fondų parama.

Saugi, ekologiška, ekonomiškai pagrįsta energetika <http://mks.lms.lt/>

Sekcijoje numatoma nagrinėti visus Lietuvos energetikos ūkio tolimesnės plėtros aspektus. Simpoziumo dalyviai kviečiami teikti pranešimus apie atominės energetikos perspektyvas ir kitas atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo alternatyvas. Socialiniai, ekonominiai bei geopolitiniai energetikos politikos aspektai taip pat bus nagrinėjami.

Lietuvos gamta ir žmogaus aplinka <http://mks.lms.lt/>

Ta aplinka, kurioje gyvename, bus šios sekcijos diskusijų objektu. Todėl pageidaujami pranešimai gamtos saugos, racionalios gamtonaudos, turizmo plėtros ir urbanistikos klausimais. Simpoziumo dalyviai kviečiami rengti pranešimus, kurie įvairių sričių specialistams suteiktų papildomos informacijos apie atliekamus tyrimus šiose labai aktualiose srityse.

Iškilus neaiškumams arba pritrūkus tolimesnių detalių, galite taip pat kreiptis el. paštu Bstasys@aol.com (mail to: Bstasys@aol.com) aiškiai pa- žymint, jog tai yra reikalavimas (subjekt) XIII MKS, arba skambinti telefonu: (703) 759-2905.

Dr. S. Bačkaitis

XIII PLMKŠ tarybos narys

Dainininkė Veronika Povilionienė su ansambliu „Blezdinga“

V. Povilionienė ir „Blezdinga“

2004 metų vasarą mokytojų tobulinimosi kursų metu Dainavoje, MI, pamatė, kaip su vaikais ir mokytojais dirba vieniems žinoma dainininkė Veronika Povilionienė, sumanė pasikviesti į lietuviškas mokyklas ne tik pačią dainininkę, bet ir folklorinį ansamblį „Blezdinga“. Graži proga tam – šiemet švenčiama Kovo 11-osios penkiolikos metų sukaktis. Labai nudžiugome, kad ansambliciai atsiliopė į mūsų kvietimą, mat, kaip sako grupės vadovas: „Mūsų misija yra jauni- mo švietimas“.

Daugelis mūsų klausia, kodėl kviečiame šią grupę, kodėl ne ką nors kitą. Esame giliai įsitikinę, kad mokiniams reikia rodyti geriausias atlikėjas, geriausių ansamblių programas, kad atvažiuojantys menininkai mokėtų pristatyti folklorinį meną mokiniams įdomiai, suprantamai, kad būtų parodytas tikrai aukšto lygio koncertas. Tik tada mokinių širdyse liks ryškus lietuviškumo pėdsakas. O tą daryti „Blezdinga“ ir Veronika Povilionienė tikrai moka, tuo esame jau ne kartą įsitikinę.

Atvykimas buvo derinamas ir su JAV Švietimo tarybos organizuojama mokytojų konferencija, kuri, kaip ir kiekvienais metais, kovo 6 d. vyks Lemonte. Mokytojams bus skaitoma pasakaita apie liaudies šokių, dainų, liaudies papročius. V. Povilionienė ir ansamblio dalyviai papalins jaunimą lietuviško folkloro, kaip mokytojai gali panaudoti folklorinę medžiagą savo pamokose. Be to, ansambliciai atveža specialiai lituanistinėms mokykloms įrašytą kompaktinę plokštelę su liaudiškų šokių muzika, o tų šokių žingsniai bus mokomi mokytojų konferencijos metu.

Ansamblio dalyviai viešės Čikagoje 9 dienas, todėl pasinaudodami proga pakvietėme juos suruošti koncertą visuomenei.

Vasario 25 d. Čiurlionio galerijoje Jaunimo centre ruošia „Partizaninių dainų vakarą“. Šis vakaras skirtas Lietuvos nepriklausomybės atgavimo 15-os metų sukakčiai paminėti. Kartu su ansambliu „Blezdinga“ ir V. Povilioniene padainuosime žinomas dainas, prisimindami tuos, kurie žuvo už mūsų laisvę. Dainų vakaro pradžia 7:30 v.v.

Kovo 27 d., sekmadienį, įvyks Veronikos Povilionienės ir „Blezdingos“ ansamblio koncertas Jaunimo centro didžiojoje saleje. Svečiai atliks folklorinę programą „Metų laikai“. Koncerto metu skambės lietu-

viškų papročių apeiginės dainos, šokami šokiai, rodomi žaidimai. Pradžią 2 v. po pietų. Po koncerto Jaunimo centro kavinėje svečiai mielai susitiks ir pabendraus su žiurovais.

Kovo 2 d. svečiai koncertuos „Seklyčioje“.

Įdomu tai, kad išgirdę apie ansamblio atvykimą, jo koncertų paprašė ir angliškose mo-

kyklos. Ansambliciai mielai atsiliopė į prašymą ir koncertuos trijose angliškose mokyklose.

Kviečiame visus, kurie myli lietuvišką dainą atvykti į skelbiamus dainų vakarus ir dar kartą susitikti su visų mylima dainininke Veronika Povilioniene ir susipažinti su ansambliu „Blezdinga“.

Laima Apanavičienė

Laisvę reikia ginti ne tik kova, bet ir darbais

Atkelta iš 1 psl.

Deja, Kongresas tai organizacijai ir jos veiklai kol kas nepaskyrė lėšų. Mes raginsim, kad jos programos būtų finansuojamos. Tuo tarpu e-PINE rengia konferencijas, skatina investicijas Baltijos šalyse ir prekybą su jomis, ypač daug dėmesio skirdama moterims versle.

Penktoji mūsų veiklos sritis – ryšių plėtojimas ir bendradarbiavimas su kitom etninėm, visuomeninėm, ir politinėm organizacijom Amerikoje bei Baltijos kraštuose. Mes sėkmingai kalbinam Kongreso narius įsijungti į „Congressional Baltic Caucus“ grupių veiklą Senate ir Atstovų rūmuose. Jų dabar per 70. Greit išsiuntinėsim laiškus naujiesiems atstovams, ragindami, kad jie prisidėtų.

Tarp organizacijų, su kuriomis bendraujame, galima įvardinti „Central and East European Coalition“ (CEEC); Meriland, Michigan, ir Pennsylvania Nacionalines gvardijas (National Guards), kurios bendradarbiauja su Estijos, Latvijos, ir Lietuvos kariuomenėmis; „Maryland-Baltic European Council“, kuri puoselėja mokslinę ir visuomeninę veiklą Baltijos šalyse; „U.S. – Baltic Foundation“ ir „Baltic American Freedom League“.

Amerika po truputį keičia savo požiūrį į Lietuvą ir į Baltijos regioną apskritai. Lietuva jau spėjo užsipelnėti patikimos sąjungininkės ir NATO narės vardą, taip pat prezidento Bush viešnagė Lietuvoje bei asmeniška pažintis su prezidentu Adamumi užtikrina tam tikrą dėmesį.

O kas dėl šio regiono, 2003 metais įkurta organizacija – „Enhanced Partnership in Northern Europe“ (e-PINE) – sieja Ameriką su trim Baltijos šalimis ir penkiais Skandinavijos kraštais (Danija, Suomija, Islandija, Norvegija, ir Švedija). Jos tikslas – kartu svarstyti regioninius klausimus ir spręsti bendras problemas saugumo, sveika-

tos ir ekonomikos srityse.

Taip pat palaikom ryšius su Baltijos kraštų ambasadamis Vašingtone; Baltijos Asamblėja; NATO Parlamentine Asamblėja; Lietuvių bendruomene ir eile kitų organizacijų. Ir, žinoma, glaudžiai dirbame su savo steigėjais.

Spausdinam straipsnius *The Baltic Times* ir kituose leidiniuose. Turim savo elektroninį leidinį *The Chronicle*, kuris spausdinamas JBANC internetinėje svetainėje keturis sykius per metus. Kiek galim ir kiek lėšos leidžia, bandom šiuos ryšius puoselėti ir plėsti.

Štai labai trumpai apie mūsų veiklą, remiantis strategija, kuri, tikiuosi, jums irgi pasirodė prasminga. Detaliau su JBANC galite susipažinti mūsų tinklalapyje (www.jbanc.org).

Jeigu jums mano išvardinti iššūkiai atrodo įdomūs, kviečiu dalyvauti mūsų organizuojamoje konferencijoje Vašingtone kovo 3–5 d., kurioje žinomi mokslininkai, pareigūnai, politikai (jų tarpe atstovs Thaddeus McCotter iš Michigan), istorikai ir kiti prelegantai bei dalyviai gilins kaip tik šiuos klausimus. Smulkesnę informaciją apie konferenciją taip pat rasite mūsų internetinėje svetainėje.

Baigdamas dar noriu pasakyti, kad tikrai džiugu švesti Lietuvos Nepriklausomybės šventę su Čikagos lietuviais ir jų svečiais, džiugu, kad Lietuva iš tiesų nepriklausoma. Tačiau noriu priminti, ką mums „per amžius“ skambina Lietuvos laisvės varpas, kad „tas nevertas laisvės, kas negina jos.“ O ginti laisvę reikia ne tik kovose, kur praliejamas kraujas, bet ir savo darbais kasdieniam gyvenime. Tik savo darbu sukursime ne tik nepriklausomą, bet ir klestinčią, saugią Lietuvą.

Kalba, pasakyta ALTo ruoštoje Lietuvos Nepriklausomybės – Vasario Sešioliktosios – šventėje 2005 m. vasario 13 d., Maria gimnazijos saleje, Čikagoje.

Lietuvybės kario J. Ambraziejaus sukaktis

LIBERTAS KLIMKA

Minint Vasario 16-ąją, Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, prisimename tuos tautos didvyrius, kurių valia, protu, gal ir paaukoto asmenine buvo susigrąžinta laisvė – didžiausia vertybė pasaulyje. Bet štai kas: ne visus Atgimimo epochos didvyrius esame pagerbę, įamžinę jų darbus atminimo ženklais. Deja, visuomenei trūksta ir žinių apie daugelio jų gyvenimą bei veiklą...

Šis pasakojimas apie kiek primirštą lietuvių karį, dėl įvairių priežasčių nustumtą į istorijos puslapių paraštes. Juolab, kad šį mėnesį sukako 150 metų nuo jo gimimo. Tai leksikografas ir spaudos darbininkas Juozas Ambraziejus (Ambrozevičius), gimęs Užnemunėje vasario 9-ąją. Mokėsi Seinų seminarijoje; 1880 m. įšventintas kunigu. Ganytojiškąjį darbą pradėjo Seinų vyskupijoje, vėliau pasiprašė perkeltas į Varšuvos, nuo 1892-ųjų – į Vilniaus vyskupiją. Buvo Strūnaičio ir Lučajaus parapijų klebonu, kol vyskupas Zdanavičius perkėlė jį į Vilnių. Čia J. Ambraziejus savo gyvenimo misiją užsibrėžė prikelti vietos lietuvių tautinę savimone, o sostinę – sugrąžinti tautos kultūrai. Ką besu-manęs, imdavosi labai karštai, nesileisdamas į jokių kompromisus. Toks jau kunigo būdas; dėl to ir bendradarbiauti su juo buvo ištis nelengva. Štai kodėl J. Ambraziejus, turėdamas ir labai puikių sumanymų, dažnai vienas nete-

sėdavo juos įgyvendinti. Tačiau lietuvių labai jį nuveiktai tikrai daug. Ir kas svarbiausia, kad Vilniuje, tuo metu labai margame tautine sudėtimi mieste, kur lietuvišką šnektą reta būdavo išgirsti.

Savo parapijiečiams kunigas rengdavo lietuviškus vakarelius, subūrė chorą, parašė jam dainų ir giesmių. Vienai jų, prasidedančiai žodžiais „Dieve, kaip ilgai Lietuva varguos“, pritaikė lenkų nacionalinio himno melodiją. Ypač J. Ambraziejus stengdavosi, kad vaikai Dievo žodį priimtų kartu su lietuviška dvasia. 1905-aisiais metais jis Vilniuje išleido tikybos pradžiamokslį vaikams. Tačiau ten prisakė klausyti tik tokio vyskupo, kurį lietuviai patys būtų išsirinkę, o popiežius palaiminęs. Dėl šios frazės knygelė buvo įtraukta į Vatikano draudžiamų knygų sąrašą, vadinamąjį *Index librorum prohibitorum*. Negirdėtas dalykas mūsųose; vienintelė ten iš lietuviškųjų! O jos autorias kunigystė buvo suspenduota, kol neatsizadės savo žodžių. Tačiau nepadarė to iki mirties valandos...

Karštas patriotas veiklos metodų ir būdų lietuvių įtvirtinimui pernelyg nesirinkdavo, sakydamas, kad vardan tikslas viskas galima. Netgi stengėsi išnaudoti rusų valdžios griežtesnį nusistatymą prieš lenkus. Su dr. J. Basanavičiumi, J. Kriaučiūnu bei kunigais Staklele ir Olsauskiu 1907-aisiais įkūrė sambūrį, iškilmingai pavadintą

„Sajunga pagrazinimui teisių lietuviškajai kalbai Rymo katalikų bažnyčiose Lietuvoje“. Tais pat metais, nebūdamas kalbininkas, išleido lenkų-lietuvių-rusų kalbų žodyną, – labai reikalingą daugiakalbėje Vilniaus terpėje. O visuomenei lietuvių veiklai plėtoti norėjo nu-pirkti Verkių dvarą, rinko tam pinigų.

Kita Juozo Ambraziejaus veiklos kryptis – tai pagalba lietuvių ūkininkams, teikiant žinių apie agrotechnikos naujienas, efektyvesnius žemdirbystės bei gyvulininkystės būdus. Dar 1897 m. Tilžėje buvo išleista jo parašyta 32 puslapių knygelė *Vištos ir jų auginimas*. Pasirodė tokia paklausia, kad tiražas per keletą metų buvo dar porą kartų pakartotas.

Pats J. Ambraziejus užsiimdavo bitininkavimu, ir labai gerai išmanė šį verslą. Net savo pavardę sėdavo su auksaburniu šventuoju Ambraziejumi, bažnyčios pirmuoju mokytoju ir bitininkų globeju. Bičių knygelėje, išleistoje lenkų kalba, pasiūlė naudoti kaip geriausią apskritą rėminį avilį. Mintis jam kilusi stebint tradicinę drėvinę bitininkystę: kas gera gamtoje, turi tikti ir žmogaus ūkyje. Bičių nuodus propagavo kaip vaistą nuo reumatizmo. Ir net muilą su medumi buvo išbandęs, vadino jį „blizgiu“. 1908 m. J. Ambraziejus išleido bitininkavimo patarimus lietuviškai – *Knygelė apie paženginę bitininkystę*. Tačiau didžiausias jo nuopelnas Lietuvos bitinin-

kams, o ir apskritai ūkininkams, – tai pirmasis žemės ūkio periodinis leidinys, didelio formato žurnalas *Lietuvos bitininkas*. Šio darbo ėmėsi 1905-aisiais, išspausdinod dvyliką numerį. *Lietuvos bitininko* tikrai būta naudingo leidinio; ten pateiktos ne tik specialiosios žinios apie bites, parašyti gyvulių ir paukščių auginimo, pievų priežiūros, žuvų veisimo, sodininkystės bei daržininkystės patarimai.

Visi išvardytieji J. Ambraziejaus leidiniai turėjo slapta potekstę: bus stiprūs ūkiai, galės ūkininkai savo vaikus leisti į mokyklą; tada stiprės lietuvių ir viltys atgauti valstybingumą. Gaila, kad leidejas šio darbo ilgai netesėjo. Nuolat išsiveldamas į politines polemikas, *Lietuvos bitininką* iškėitė į dvasiaitinę *Šviesą*, skirtą visuomeninio gyvenimo aktualijoms. *Šviesa* ėjo ilgėliau, beveik trejetą metų. Leidinyje savo straipsnius spausdino ir dr. J. Basanavičius.

Juozas Ambraziejus nesulaikė savo svajonės išsipildymo – Lietuvos valstybės atkūrimo. Mirė Vilniuje vokiečių okupacijos metais, 1915 m. birželio 27 dieną; vienišas, visų apleistas. Tiekai metų prabėgus, nebe reikšmingos tampa kitados žmogaus padarytos klaidos, nevisai teisingi poelgiai, juolab jo charakterio kampuotumai. Istoriijoje išlieka tik tautos bei valstybės labai nuveiktų darbų vertė.

Trumposios poezijos skaitymai Alytuje

RIČARDAS ŠILEIKA

Iš pradžių Alytaus miesto bibliotekos sekretorė Nijolė Giedraitienė naršė po internetą, ieškodama imbierrinių sausainių recepto. O Jotvingių gimnazijos valgyklos moterys maišė teslą ir kepė iškepę net penkis kilogramus gardžių sausainių.

Priežastis buvo labai svarbi. Alytuje dvi dienas vyko trumposios prozos (novelių ir apsakymų) skaitymai „Užėjau pas draugą, arba imbiro vakarai“. Jie paskirti prieš dvejus metus amžinybėn iškeliausio Jurgio Kuncino atminimui. Literatūra bent mažumėlę besidomintys tikrai žino, kad prozininko, poeto, eseisto, vertėjo Jurgio Kuncino gimtinė yra Alytus. Tad miesto viešosios bibliotekos direktorė Giedrė Bulgakovienė net neabejojo, kad svarbiausias renginys, susijęs su šiuo autoriumi, turi vykti ne kur nors kitur, o būtinai jo gimtojoje vietoje. Todėl pirmų pirmiausia rašytojus priėmė Alytaus miesto meras Vytautas Kirkliuskas.

Tarp patyrusių prozos meistrų Juozo Apučio, Bitės Vilimaitės, Birutės Jonuškaitės, Eugenijaus Ignatavičiaus, uostamiečių Juozo Šikšnelio ir Rimanto Černiausko, dėl pagrindinės Jurgio Kuncino premijos rungėsi ir mažiau girdėti, bet neką netaletingiesni: Aleksandra Fomina, Petras Naraskevičius, Petras Venclovas, Vaidas Blažytė, Alvydas Šlepikas, Herkus Kuncius, Kęstutis Navakas, Andrius Jakuciūnas, Jaroslavas Melnikas, Virginija Dapkutė, taip pat alytiškiai moksleiviai Tomas Marcinkevičius ir Rūta Burbaitė. Pirmąją dieną skaitymai vyko šviesioje Alytaus miesto savi-

valdybės viešojoje bibliotekoje, antrąją – erdvioje, bet užtat vėsesnėje, Alytaus miesto teatro galerijoje.

„Imbiro vakaruose“ nemažai girdėta ir paties Jurgio Kuncino kūrybos. Jo prozą skaitė Alytaus miesto teatro aktoriai Inesa Pilvelytė, Onutė Gudaitytė ir Robertas Šarknickas. Alytaus Džukijos vidurinės mokyklos prancūzų kalbos mokytoja Marija Ramanauskienė pagedavo kiekvieno skaitymo prozininko pasirašyto autografo. Jurgio Kuncino apsakymų knygos *Menestreliai maksi paltais* titulinuose lapuose apstėjo nepakartojamų istorinių įrašų. Marija, pasirodo, bendraamžė, kartu su juo iš Alytaus beldėsi Vilniaus universitetan studijuoti kalbų.

Trumposios prozos skaitymus Jurgio Kuncino atminimui *Užėjau pas draugą, arba imbiro vakarai* rengė Alytaus miesto viešoji biblioteka ir miesto menininkus, fotografus bei kitų sričių kultūrininkus vienijantis salonas „Balta varna“. Mintį įkurti tokį saloną audė ir pats Jurgis Kuncinas kartu su geru bičiuliu poetu Antanu A. Jonynu. Idėjų materializuoja, žinoma, buvo Giedrė Bulgakovienė.

Nemanykit, kad per tas gruodžio mėnesio pirmąsias dienas Džukijos sostinėje vien skaityta ir vien klausyta. Ir grota. Gana gausią publiką savo džiazo improvizacijomis krėstė užkrėtė šio žanro virtuoza Eugenijus Kanevičius, Vytautas Labutis ir Gediminas Laurinavičius. Ir žiūrėta. Suaugusieji stebėjo režisierės Agnės Marcinkevičienės du filmus. Studijos „A propos“ (ši studija per šešerius metus yra sukūrusi net kelis filmus apie lietuvių rašytojus) užsakymu,

apie Jurgį Kunciną pagaminta juosta vadinosi „Beveik laiminas“. Tai A. Marcinkevičienės, dar Muzikos akademijos televizijos režisūros magistrantės, debiutinis darbas.

Beveik dešimtmetį gyvuojantis Alytaus lėlių teatras „Aitvaras“ (vodovė Loreta Skrui-bienė) mažiesiems rodė paties Jurgio Kuncino specialiai šiam teatrui parašytą „Pilypą iš kanapių“. Gausiai mažumenės publikai vaidino Rūta Petkutė, Jūratė Kundrotienė ir Alvydas Rodzius. Teatro vestibulyje buvo surengta ir Džukijos vidurinės mokyklos IV b klasės mokinių, taip pat jaunimo literatūrinė popietė „Ir aš čia, at-rodo, gyvenau...“. Įdomiai ir nebūtinai panegiriškai Jurgio Kuncino kūrybos palikimą apibendrinio ir įžvalgomis pasidalijo literatūrologė Jūratė Sprindytė. Pavyzdžiui, kad jis – talentingiausias lietuvių sensu-alistas. Kad jo kūryboje akivaiz-dus „radikalus eklektiškumas“ (kuris gana svetingas kiūi), kad jo proza dygo iš žemiškos terpės. Kad jis atskleidžia visas erotikos stadijas. Kad, džia-zuodamas kasdienybės pavidai-lais, kartais neišvengia kartoji-mosi. Vertėjas Teodoras Čet-rauskas prisiminė Jurgio ir savo bendrus kambarėlius (aiš-ku, nuomotus) ir gyvenimo deta-les juose, bendras studijas, vertimus ir Frankfurto knygų mugės bendrabūvį su Jurgiu. O kritikui Valentinui Sventickui nieko kito neliko, tik aptarti Rašytojų sąjungos leidyklos pusan-tro tūkstančio egzempliorių tiražą išleistą paskutinį Jurgio Kuncino romaną *Pjūti flūt! arba Netiesų duras*.

Vertinimo komisijos nariai – Lietuvos rašytojų sąjungos lei-dyklos vyriausiasis redaktorius Valentinas Sventickas, Alytaus miesto viešosios bibliotekos di-rektorė Giedrė Bulgakovienė, Alytaus Stasio Kudirkos ligo-ninės bibliotekininkė Rasa Pet-kevičienė, Alytaus miesto savi-

valdybės Kultūros skyriaus vedėja Gitana Molevicienė ir literatūrologė, habil. dr. Jūratė Sprindytė – geriausiu konkurso kūriniu pripažino Juozo Apučio kūrinių *Kojaitės, porykt!*. Jis ir pelnė Jurgio Kuncino premiją – du tūkstančius litų.

„Baltos varnos“ salono premi-ja (1,000 litų) paskirta Kęs-tučiui Navakui už esė „Kur išskrenda paukštiukas“. Klau-sytojų publika gausiausiai bal-sų atidavė už jauno prozininko Andriaus Jakuciūno tekstą apie

Režisierė Agnė Marcinkevičienė ir jaunas rašytojas Tomas Marcinkevičius. Visos nuotraukos Ričardo Šileikos.

žuvies odisejas, kurias patsai autorius yra pavadinęs „Eko-sistemos ribos“. Neprivalomų tekstų skaitymų neformalioje aplinkoje laimėtojo Jaroslavo Melniko rankos išliko pui-kaus lietuvių akvarelino Ben-o Jenciaus darbas. Tą va-karą Jaroslavas savo „Keturius romanus“ perskaitė per dvi ar tris minutes, ir koks pelnytas įvertinimas! Dėl premijos už debiutą varžėsi alytiškiai – Jot-vingių gimnazijos moksleivė Rūta Burbaitė ir Šv. Benedikto vidurinės mokyklos dvyliktokas Tomas Marcinkevičius. Tomas, 2004 metų moksleivių respu-blikinio filologų konkurso ant-rosios vietos nugalėtojas, pa-siekė pergalę ir šįsyk.

Rašytojai (iš kairės) Tomas Marcinkevičius, Jaroslavas Melnikas ir Eugenijus Ignatavičius.

Kur susirenka būrys bendraminčių, juo labiau literatų bei literatūros bi-čiulių, ten užsimezga kalbos apie knygas ir kūrybą apskritai. Toks ma-lonus susibūrimas, pavadintas „Užėjau pas draugą, arba imbiro vaka-rai“ pernai vyko Alytuje. Ričardo Šileikos nuotraukoje: Kęstutis Navakas ir Bitė Vilimaitė.

jo bent kuklų *curriculum vitae*. Poetas, prozininkas, vertėjas Jurgis Kuncinas gimė 1947 metų sausio 13 dieną. Vilniaus universitete studijavo germa-nistiką. 1977 metais išleido pirmąją poezijos knygėlę *Takas per girią*. 1989 metais pasirodė pirmieji apsakymai, įgavę kny-gos *Vaidas į mėnulį* pavadinimą. 1992 metais žurnalo *Nemunas* leidybinė grupė išleidžia Jurgio Kuncino pirmąjį romaną *Gliso-no kilpa*. Nuo tada prozininko kūryba nesustabdomai įvairėjo ir turtingėjo. Kuncino kūrybinį palikimą sudaro eilėraščių, ap-sakymų, romanų, satyros kny-

gos (parašęs ir vieną knygėlę vaikams). O kur dar vertimai! Lietuviškai galime skaityti F. Duerenmatt, W. Borchert, G. Grasso, E. Canetti, E. Juenger, R. Schneider, J. E. Nosack, T. Brüssig ir kitų austrų bei vo-kiečių kūrinius. Nepriklausomybės metais Jurgio eseistikos buvo apstu *Lietuvos aidų dien-raštyje*, *Valstiečių laikraštyje*, *Šiaurės Atėnuose*, *Literatūroje ir mene*, *Kultūros baruose*, 7 meno dienos ir kitur. Už geri-ausią metų knygą – romaną *Tula* Jurgiu Kuncinui paskirta Lietuvos rašytojų sąjungos pre-mija.

Apie Norvegijos muzikinio gyvenimo infrastruktūrą

ANATOLIJUS LAPINSKAS

Norvegija – ne tik fiordų, snieguotų kalnų, drasių jū-rininkų kraštas, bet ir vieno žymiausių pasaulio kompozito-riaus Edvardo Griego gimtinė. Tačiau ne vien praeitimi di-džiojoji Norvegijos muzika. Dabartinis turtingas ir intensy-vus Norvegijos muzikinis gy-venimas kitų pasaulio šalių pi-liečiams, tarp jų ir lietuviams, irgi kelia pagrįstą pasigė-rėjimą.

Norvegijos muzikinio gyveni-mo sektoriuje veikia nemažai viešųjų institucijų. Norvegijos kultūros ir bažnyčios reikalų ministerijai priskirta visaapi-manti sektoriaus atsakomybė.

Tuo tarpu Švietimo ir mokslo ministerija (jos kultūrinių san-tykių padalinys) ir Norvegijos kultūros reikalų taryba turi mažesnį, bet gyvybiškai svarbų vaidmenį. O Prekybos ir pra-monės ministerija bei Norvegi-jos prekybos taryba teikia sva-rią paramą eksportiškai orien-tuotiems Norvegijos muzikos reiškiniams.

Norvegijos muzikinio gyveni-mo sektorius yra padalintas į

skirtingus lygmenis, gaunan-čius skirtingas valstybines pa-ramas. Norvegijos yra tik viena valstybinė muzikos institucija – Norvegijos koncertų institutas, kuris buvo įsteigtas 1968 m.

Keturios valstybinės institu-cijos gauna visą savo veiklos fi-nansavimą. Tai Oslo filharmo-nijos orkestras, Bergeno filhar-monijos orkestras, Norvegijos nacionalinė opera ir Norvegijos nacionalinis baletas.

Regioninio lygio institucijos, gaunantios dalinį valstybinį fi-nansavimą, yra Trondheim, Stavanger, Kristiansand ir Troms simfoniniai orkestrai. Vyriausybė yra įsipareigojusi padengti 70 proc. šių orkestrų veiklos sąnaudų.

Taip pat yra sukurta sistema, skatinanti muzikantus dirbti Norvegijos šiauriniuose mažai apgyvendintuose regionuose. Be to, šis regionas gauna subsi-dijas Šiaurės Norvegijos džiazo centro veiklai bei Šiaurės Nor-vegijos festivaliui rengti. Vals-tybė padengia 75 proc. šių ren-ginių išlaidų. Kai kurie region-i-niai operos ir baletų teatrai taip pat gauna panašaus lygmens

valstybinę paramą.

Yra ir vadinamosios tarpinės institucijos, užimančios vietą tarp valstybinio ir regioninio lygmens. Jos turi ne tik didelę vietinę įtaką, bet ir suteikia stiprią paskatą visai Norvegijos kultūros sferai. Tokios institu-cijos gauna nuo 60 iki 70 proc. paramos veiklai, subsidijų, o li-kusį finansavimą paprastai gauna iš regioninio finansavi-mo ar privačių rėmėjų. Tokios institucijos yra: Bergeno tarp-tautinis festivalis, Šiaurės Nor-vegijos festivalis, Šv. Olafio festi-valis Trondheim ir Moldės tarptautinis džiazo festivalis.

Daugelis Norvegijos atlikėjų yra Norvegijos muzikų sąjun-gos nariai, muzikantų ir muzi-kos mokytojų profesinės sąjun-gos nariai bei „Gramart“ – Nor-vegijos įrašų sektoriaus meni-ninkų profesinės sąjungos na-riai.

Norvegijoje yra dvi kompozito-rių sąjungos: Norvegijos kom-pozitorių sąjunga, jungianti šiuolaikinės rimtosios muzikos kompozitorius ir NOPA – Nor-vegijos kompozitorių ir poetų, kuriančių populiarią muziką, sąjunga.

Norvegijoje yra keturios auto-

rininių teisių apsaugos muzikos srityje organizacijos: TONO – Norvegijos atlikėjų teisių są-junga, kuri administruoja kom-pozitorių, poetų ir muzikos lei-dėjų teises; NCB – Šiaurės au-torinių teisių biuras, kuris tei-kia paslaugas tai pačiai grupei, didesnį dėmesį kreipdamas au-dio įrašų, filmų, video produk-cijos sričiai; GRAMO – admi-nistruojanti Norvegijos muzikų įrašų teises; ir KOPINOR, kuri užtikrina autorinių teisių turė-tojams kompensacijas už jų darbų kopijavimą.

Norvegijos muzikams paslau-gas teikia platus koncertinių salių tinklas, nuo didžiulių erd-vių, kaip Oslo koncertų salė, Griego salė Bergene, „Olavs Hallen“ Trondheime, Stavange-ro koncertų salė, Oslo „Spek-trum“, iki bažnyčių ir nedidelių klubų. Dauguma šių koncertų salių yra Norvegijos kultūros centrų susivienijimo nariai.

Be valstybės finansuojamų muzikos agentūrų, dar yra ne-mažai ir privačių agentūrų, siūlančių vadybines ir užsaky-mų paieškos paslaugas. Šių agentūrų sąrašą galima surasti Norvegijos muzikos informaci-jos centro direktorijoje.

Norvegijos mėgėjų muzikų bendruomenė yra susijungusi į daugelį organizacijų, dauguma kurių yra Norvegijos muzikos organizacijų tarybos nariai. Ta-čiau didžiausios organizacijos – Norvegijos pučiamųjų orkestrų federacija ir Norvegijos chorų sąjunga nėra įsijungusios į bendrą muzikos organizacijų veiklą.

Valstybinės muzikos rinki-mas ir saugojimas yra pavestas dviems departamentams – Oslo ir Mo ir Rana miestuose. Oslo departamente saugomi įrašai, išleistos natos, knygos, jis yra atviras publikai. Mo ir Rana de-partamente saugoma dokumen-tacija bei visa medžiaga, kuri pripažinta įstatyme vertėbe.

Nemažai svarbios tyrinėji-mams medžiagos yra sukaupę Bergeno viešosios bibliotekos Griego archyvas. Norvegijoje yra ir kitų muzikos archyvų, dažnai paskirtų vienam kuriam žanrui. Tarp jų žinomiausi yra Norvegijos džiazo archyvas, su-teikęs pagrindą Norvegijos džiazo, Norvegijos liaudies ir populiarių dainų archyvas, Norvegijos liaudies muzikos archyvas, taip pat samių bibliote-ka Karasjoko mieste.

Paminklas Edvardui Griegui Bergene.

Leidiniai

Julius Kaupas — po 40 metų

Mano rankose kietais viršeliais, 256 puslapių knyga *Julius Kaupas*. Tai rašytojo ir literatūros kritiko, med. dr. Juliaus Kaupo monografija, parašyta literatės Laimutės Tidikytės, šiuo veikalu apgynusios doktorinę disertaciją ir gavusios daktaro laipsnį. Knygą išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas Vilniuje, 2004 m. gale. Nei tiražas, nei kaina nepažymėta.

Julijų Kaupą pažinojusius (o jį pažinojo daugelis) šiltas jausmas užplūsta knygą į rankas imant, nes iš pirmojo viršelio į skaitytoją žvelgia linksmas jaunuolis, papurusiais plaukais, šelmiška šypsena pravairose lūpose, dešinės rankos nykštį atlaužęs. Tokio jaunatviško Juliaus portreto, bent man, anksčiau neteko matyti. O portreto fone — keliolika eilučių rankraščio ir labai aiškus parašas „Julius“. Tas rankraštis portretui absoliučiai neklaido: priešingai — jį papildė. Pui ki kompozicija!

Pirmieji šeši knygos puslapiai paskirti Juliaus, jo šeimos bei artimųjų, jo dokumentų, jo rankraščio pavyzdžių nuotraukoms. Šios ekspozicijos numeruotos, jų yra 22. Į akis krinta ir šypseną iššaukia Kauno Jėzuitų gimnazijos Julijui suteiktas brandos atestatas, kuriame, įvardinant mokslo pažangumą, yra ir šis įrašas: „lietuvių kalbos ir literatūros — 3 (patenkinamai)“ (į tai dėmesį atkreips ir monografijos autorė).

Tarp 7–73 puslapių surinkti Juliaus Kaupo (1920–1964) biografiniai duomenys: apie šeimą, kurioje augo, apie jo paties sukurta šeimą, eitus mokslus, tarnybą, dalyvavimą organizacijose, tarnybą Lietuvos bei JAV kariuomenėje. Viskas glaustai, bet išsamiai.

Arti 30 puslapių paskirta J. Kaupo pasakų knygos *Daktaras Kripštukas pragare* nagrinėjimui. Tai fantastinės pasakos apie J. Kaupo gimtąjį ir pamiltą miestą Kauną bei jo požemius, kuriuose susitinka du pa-

sauliai. Pasakos, turinčios daug gilesnę prasmę, negu tik lengvam vaikų pasiskaitymui. Dr. Laimutė Tidikytė, gimusi keliolika metų po J. Kaupo mirties, šių pasakų dėka jų autorių pamilo ir ėmė domėtis jo gyvenimu bei jo kūryba aplamai; ji ėmė tituluotis „Kaupininke“...

O didžiausia knygos dalis paskirta Juliaus Kaupo kritikos raštų nagrinėjimui. Čia atskleidžiamas įžvalgus ir reiklus kitų autorių kūrinį vertintojas, vienodai griežtas poetams bei beletristams, savo draugams, kaip ir asmeniškai nepažįstamiems. Savo ruožtu, į J. Kaupo kritikos raštų derlių „Kaupininke“ Laimutė žvelgia irgi moksliniu griežtumu, nevengdama ir jam kritiškų pastabų.

Knygos gale — trys priedai: „Šaltiniai“, jų 142 nuorodos; „Literatūra“ — 148 nuorodos; „Asmenvardžių rodyklė“ — be numerių, užima 6 puslapius. Na ir, žinoma, „Turinys“.

Veikalą *Julius Kaupas* ruošdama, L. Tidikytė užtruko apie pustuzinį metų (kai medžiagos biografiniai į mane kreipėsi 2000 m. pavasarį, darbas jau buvo įsibėgėjęs). O kad disertacija tapo knyga, tai rodo, kaip šauniai jos darbas Lietuvoje įvertintas, nes toli gražu ne visos disertacijos išleidžiamos knygomis.

Literatė dr. Laimutė Tidikytė domisi ir kitais išeivijos rašytojais: A. Landsbergiu, M. Katiškiu, A. Vaičiulaičiu, A. Baronu, nekalbant apie knygoje *Julius Kaupas* daugelį kartų cituotais H. Nagiu ir Nyka — Niūnu. Jos svajonė — atvykti Amerikon, ateities darbams medžiagos pasirinkti. Kol kas jos pakartotino prašymo stipendijai Lietuvių fondas nepatenkino. Reikia tikėtis, kad knyga *Julius Kaupas* sulauks pelnyto LF vadovų įvertinimo.

Laimutė Tidikytė. *Julius Kaupas gyvenimas ir kūryba*. Redaktorė Donata Linčiuvienė. Dailininkas Rokas Gelazius.

Alfonsas Nakas

Svečiai iš užsienio knygų mugėje

Leidyklos „Tyto alba“ kvietimu į Vilniaus knygų mugę susitiki su skaitytojais atvyko *Erškėčių paukščiai* (Thorn birds) autorė Colleen McCullough ir pirmąsias, bet į daugiausiai dvidešimt kalbų išverstas knygas išleide rašytojai Adam Thirlwell ir Niccolo Ammaniti.

Vasario 10 d. spaudos konferencijoje rašytojai dalijosi pirmaisiais išpūdziais Lietuvoje, o iš Romos į Vilnių atvykęs knygos *Aš nebijau* autorius N. Ammaniti buvo maloniai nustebintas, kai renginiui įpusėjus į salę įsiveržė leidėja iš Latvijos ir iškėlė ką tik latvių kalba pasirodžiusį jo romaną.

Paklaustas, kaip reagavo į kvietimą dalyvauti knygų mugėje, italas sakė, jog nežinojo, kokia tai šalis, tik buvo matęs žemėlapyje.

A. Thirlwell prieš kelionę kiek baiminosi, nes su Lietuva yra susijusi jo šeima. „Kai dar buvo vaikas, iš šios šalies, paguldytas į medinę dėžę, į Londoną buvo išvežtas mano senelis. Gal buvo kiek nejauku važiuoti į Lietuvą, bet tuo pat metu — smalsu pamatyti, kokia

tai šalis“, — atviravo žydiško kraujo turintis britas.

Paprastai į knygų mugę nevažinėjanti garsi australų rašytoja McCullough sakė jų nemėgstanti dėl arogancijos. „Mugėje jautiesi kaip mėsos gabalas parduotuvėje, kurį visi tyrinėja, o kiti rašytojai — pavydi. Tikiuosi, kad Vilniuje bus kitaip, todėl čia ir atvažiavau“, — sakė visame pasaulyje skaitoma knygų autorė.

Dar viena priežastis, kodėl viešumo vengianti rašytoja Lietuvoje — jos pomėgis domėtis istorija. „Lietuva per pastaruosius 15 metų išgyvena labai įdomų pokyčių laikotarpį, kuris dar nesibaigė. Man šioje šalyje anksčiau neteko būti, tačiau 7-ąjį dešimtmetį keliavau po Rytų Vokietiją ir Lenkiją ir man rūpėjo pamatyti, kaip pasikeitė šio regiono gyvenimas“, — sakė C. McCullough.

Per susitikimus su skaitytojais *Erškėčių paukščių* išgarsinta rašytoja sakė tiesiog žiūrėsianti į žmones, nes jai įdomūs skaitytojų veidai, pastebėjimai.

Rašytoja — viena iš 100 as-

LAIMUTĖ TIDIKYTĖ Julius Kaupas

Julius Kaupas su žmona Dalia ir vaikais, Algiu bei Jūratė apie 1960 m.

menų, turinčių Australijos nacionalinės vertybės titulą, jauniems kolegoms linkėjo nepasikliauti šeimos ir draugų nuomone apie jų knygas: „Draugai sakys, kad jūs nieko verti, o šeima — kad esate genijai. Tačiau tai bus netiesa“.

Jauniausias mugės svečias A. Thirlwell publikai pristatė savo pirmąją knygą *Politika*, kurią parašė būdamas 24 metų. Jos plakatai visą žiemą didžiuliose miestuose puikavosi ant lauko stendų, tačiau tik nedaugelis suprato, jog tai — knygos, o ne intymių prekių reklama.

„Knyga, kurią iš tiesų rašiau sau ir nė nesitikėjau tokios sėkmės — apie jaunimo gyvenimą Londone. Antroji bus... apie senelius Kaire. Pavadinimo dar nežinau“, — pusiau juokais, pusiau rimtai kalbėjo autorius.

Leidyklos „Tyto alba“, Britų tarybos Lietuvoje ir Italų kultūros instituto kvietimu knygų mugėje viešintys rašytojai su skaitytojais bendraus „Litexpo“ parodų rėmuose, o autografus dalins prekybos centre „Ermintažas“ esančiame „Baltų lankų“ knygyne.

Angėlė Laučiūtė. *Barakudos dienoraštis arba lietuvių išpūdziai Kanadoje*. Akcinė bendrovė „Spauda“, Vilnius, 2001. 206 puslapių, minkštais viršeliais. Kaina nepažymėta.

Knygos metrikijoje skaitome, kad dienoraščio forma autorė pasakoja apie lietuvių sudėtingą kelią į Kanadą mūsų laikais, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Tai knyga apie imigrantų gyvenimą ir artimo žmogaus sunkią ligą bei mirtį. Sakoma, kad knygoje taip pat gausu Kanados ligoninių kasdienybės vaizdų, tenykštės medicinos praktikos realijų.

Pirmiausia, ką reiškia žodis „barakuda“? Apie „barakudas“ man yra tekę girdėti neigiamų užuominų, bet ką apie tai sako *Lietuvių kalbos žodynas*? Galvoje turiu tą didelį, dvidešimt dviejų tomų žodyną, kur surašyti visi girdėti ir daug negirdėti žodžių. Žiūriu pačiame pirmajame tome — ieškau „barakuda“ žodžio. Pasirodo, kad tokio ten visai nėra. Bent taip buvo 1968 m. Ten randu „barakusa“, reiškiantį gundytoją. Gal tai barakudos giminaitis ar „kita medalio pusė“?

Apsiraminu, galvodamas, kad knygos pirmuose puslapiuose ta barakuda bus plačiau aptarta. Pasirodo, kad reikėjo iki 144 puslapio nusiirti, kol tą žodį vėl sutikau. Ten aprašoma Toronto lietuvių, manydama, kad autorė yra čekagietė, jai tiesiai — šviesiai ir sako: „Veidai nematyti, graži šeima, ir pati, atrodo, esi ne barakuda“. Kas? „Pas mus pilna barakudų iš Lietuvos. Visos gražiai pasirėdžiusios, joms svarbiausia — išvažda, o paskui — vyrai su pilnomis kišenėmis.“ Toje knygos vietoje autorė

paiškina, kad barakuda yra labai plėšri jūrų žuvis. Torontieškė naujai sutiktai pašnekovei porina toliau: „Jos, barakudos, tikrai, atvažiuoja dykduonės, išardo šeimas, išvilioja pinigų, paskui vyrus pameta ir pabėga. Tinginės, baltarankės, komunistės. Jei jau iš sovietų — žmogum niekada nebus“. Knygos autorė ieškojo švelnesnio atsakymo, nors, atrodo, „galėčiau jai akmeniu trenkti į pačią širdį... Galėčiau tą poniją iš smetoninės Lietuvos sutraiskyti, bet turiu susivaldyti...“ Taigi, skaitytojui dabar aiški barakudos prasmė ir reikšmė.

Ko tikėtis iš knygos? Knygos galiniame viršelyje duodamas toks atsakymas: „Veržiausi į laisvę, skubėjau pas savo brangius tėvynainius — į išsvajotą svetimą šalį, kurioje buvau pakrikštyta, kaip ir daugelis dabartinių imigrantų iš Lietuvos, nauju vardu — Barakuda — plėšrūne žuvimi. Nežinau, ar galiu pavadinti laime ten pradėtą gyvenimą. Teatsako naktimis rašytas mano dienoraštis“.

Knyga skirta Antano Mar-

tišiaus šviesiam atminimui. Su jo mirtimi knyga ir pasibaigia. „Antanas mirė... Buvo, bet niekada nebebus. Prieš akis matau bekrastę smėlio dykumą, kuria teks toliau keliauti be Antano“ (262 psl.). Šio įrašo data yra 1997 m. gruodžio 12 diena, 14 valanda. Dienoraščio pirmasis įrašas datuotas 1989 m. spalio 1 dieną. Taigi, dienoraštis apima aštuonerių metų laiko tarpą ir viso yra 245 įrašai, vidutiniškai maždaug po vieną kiekvienam knygos puslapiui. Daugumas įrašų trumpi, užimantys mažiau kaip pusę knygos puslapio. Du įrašai tikrai ilgi, išsitiesę per aštuonis puslapius.

Knygoje nėra turinio. Nėra jokio įvado ar pratarmės. Daugumas įrašų turi tik datą, nors kai kurie dar turi ir savo pavadinimą. Bendrai orientacijai, juos išvardinsiu: Sparnai į laisvę, Skrydis į niekur, Verutė, Honest Ed's Anniversary, Pas Antaną, Sliekų medžioklė, Farmeris Maksas, „Vilnius Manor“, Imigracijos diena, Viktorija, Kelionė namo, Anonimas, laimingiausi metai, Į laisvę, Konkursas, Muitinėje, Pirmasis darbas, Salomėja, „Value Village“, Barakuda, Mano draugė, Skalbykloje, Renata, Hate, Marytė, Pilietybė — Citizenship, Pirmoji nelaimė ir Antroji nelaimė.

Pagal įrašų ilgumą ir dažnumą galima daryti tam tikrus apibendrinimus. Pradžioje daugiausia susijaudinimo, neaiškumo ir nuotykių buvo patirta 1990 ir 1991 metais. Dienoraštyje šiems dviems metams skirta po 45 įrašus. Po to gyvenimas kiek išsilygino, įgavo tam tikrą rutiną, didesni pastovumą. Mažėjo reikalas pasiguosti dienoraštyje. Tai matyti iš sumažėjancio įrašų dažnumo. 1992 m. padaryti 27 įrašai, 1993 metais — 14, 1994 m. — 11, 1995–1996 m. vos 4. Pastarųjų metų paskutinis įrašas datuotas liepos 3 d. Kitas įrašas rašio įrašų. Tame laiko tarpe patirta gal daugiausia nežinios, skausmo, nerimo ir nemiego naktų.

Tai tiek dėl statistinių ir kitokių apibendrinimų. Ką galima būtų pasakyti apie patį dienoraštį, jo turinį, stilių? Pirmiau-

sia, rašoma labai įdomiai, atvira, su visomis emocijomis ir jautrumais. Pradėjus skaityti, sunku padėti. Aš tokią nuotaiką, labai retai išgyvenu. Atrodo, kad dienoraštis buvo rašytas sau, o ne spaudai. Nežinau, kiek jis buvo perredaguotas prieš spausdinant. Svarbu, kad liko tikrai autentiškų išgyvenimų dokumentas, kuriame skaitome vienos lietuvių išgyvenimus, veržiantis į laisvę. Reikia prisiminti, kad aprašomų įvykių pradžioje Lietuva dar buvo Sovietų Sąjungos okupuota. Skaitome ne tik įvykių aprašymus, bet ir tų įvykių interpretacijas jautrios moters širdyje. Su ja iš Lietuvos kartu atvyko ir jos dvylikametė dukra Birutė. Jai dienoraštyje skirta daug vietos. Susipažinus ir vėliau ištekėjus už torontieškio „dypuko“ Antano Marišiaus dienoraštyje pagarbią vietą randa ir jis. Jo pastangomis ir rūpestiu knygos autorė Angėlė ir jos dukra Birutė buvo nuširdžiai priimtos, globojamos. Antanas, matydamas susidariusios padėties rimtumą, davė mintį Angelei ir jam susituokti. Angėlė tuo tarpu viliojo kitos galimybės, bet ji tarsi pasidavė „likimo valiai“, sutiko su Antano planu apsivesti ir likti Kanadoje. Pasidavimo „likimo valiai“ niuansų tikrai apstu visame dienoraštyje. Čia Antanui gal daugiau tiktų barakudos (gundytojo) epitetas, bet tas žodis knygoje visai neminimas. Nors autorė per greitai ir su skausmu pasisavina iš šalies primestą barakudos etiketę, jai tos plėšrios žuvies charakteristikos tikrai netinka.

Dienoraščio kalba gyva, lengvai suprantama ir mieliai skaitoma. Visai be reikalo ir gana dažnai yra duodami anglicizmai. Gal tuo bandyta perduoti kanadiečių lietuvių kasdieninės kalbos stilių. Atgaiva teikia lietuviška terminologija, nors be reikalo kai kur skliausteliuose, ta pati sąvoka duodama anglų kalba.

Kaip būtų buvę įdomu, jeigu tuo pačiu laiku savo dienoraščius būtų rašę Antanas ir Birutė. Nežinomas nei autorės, nei Birutės tolimesnis gyvenimas. Gal Angėlė ir toliau rašė savo dienoraštį ir vėl išdrįs juo pasidalinti su nežinomais skaitytojais. Dar viena mintis paibaigai — kodėl nepagalvoti apie dienoraščio apipavidalinimą ek-rane? Būtų įdomus filmukas, o gal ir nuotykių serialas Lietuvos televizijos laidose.

Romualdas Kriaučiūnas

Trečiasis Aisčio raštų tomas

Jau pasirodė seniai lauktas Jono Aisčio raštų trečiasis tomas. Tai didelė, beveik 700 puslapių, knyga. Joje sudėti Aisčio publicistiniai tekstai, literatūriniai straipsniai ir polemikai raštai įvairiom kultūrinėse temose. Trečiojo tomo turinys apima platų Aisčio kūrybos laikotarpį — nuo 1934 iki 1974 metų. Tomą redagavo Aldona Aistienė ir Viktorija Skrupskelytė.

Raštų trečiajame tome spausdinama daug įdomių straipsnių apie Lietuvos problemas sovietų okupacijoje, apie mūsų žymiuosius rašytojus ir kultūrininkus, daug įžvalgių svarstymų visuomeniniais ir kultūriniais laikmečio klausimais. Visi tekstai parašyti gyvai, Aisčiui būdingu dinamišku stiliumi. Begalės įdomaus pasiskaitymo visiems, kurie domisi praėjusių laikų rūpes-

čiais ir galvosena.

Knyga *Jonas Aistis — RAŠTAI III* galima gauti „Draugo“ knygynėlyje arba užsakyti pas leidėjus: Ateities literatūros fondas, 13500 Little Creek Dr., Homer Glen, IL 60491. Kaina — 20 dol.

Jonas Aistis
RAŠTAI
III

Į Vilniaus knygų mugę iš užsienio atvykę rašytojai (iš kairės): Niccolo Ammaniti, Colleen McCullough ir Adam Thirlwell.